

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Libor Prudký

**Metodická příručka pro práci
s empirickým sociologickým výzkumem
studentů středních škol**

Ing. Libor Prudký, Ph.D.

Metodická příručka pro práci s empirickým sociologickým
výzkumem studentů středních škol

Vydalo Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i., Praha, 2015

Návrh obálky Radka Šebková

Publikace vznikla jako výsledek projektu Věda pro život, život pro vědu (VĚŽ).

Projekt byl řešen v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, prioritní osa Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj, v období březen 2014 až červen 2015.

Číslo projektu: CZ.1.07/2.3.00/45.00 29

ISBN 978-80-86302-55-3

Metodická příručka pro práci s empirickým sociologickým výzkumem studentů středních škol

1. O co jde

Projekt „Věda pro život – život pro vědu“, realizovaný Centrem pro studium vysokého školství, v.v.i. Praha (ve spolupráci s děčínským pracovištěm Fakulty dopravní ČVUT, s Fakultou výrobních technologií a managementu UJEP a se středními školami v Ústeckém a Karlovarském kraji) zahrnoval mj. i uskutečnění svébytného rozsáhlého sociologického výzkumu. Ten se zaměřil na podobu, složení a vlivy budoucího uplatnění studentů středních škol, viděno očima samotných studentů.

Takový výzkum má mnohostranné využití. Především jde o reflexi studia (tedy: nastavené zrcadlo školám a vyučujícím a vlastně i rodičům), dále o hledání a nalézání samotného směřování absolventů, konečně i o poznání motivů, vlivů a souvislostí aktérů – od školy, přes rodinu, praxi, média, až po nejbližší sociální zázemí respondentů.

Získat takové informace vlastně jinak než prostřednictvím empirického sociologického výzkumu nelze.

Může jít o různé druhy výzkumu. V tomto textu nabízíme variantu výzkumu, která byla využita a ověřena v rámci uvedeného projektu. Základní výsledky tohoto výzkumu jsou k dispozici ve studii „Aspirace a motivace k dalším aktivitám studentů vybraných středních škol v Ústeckém a Karlovarském kraji (Základní informace o empirickém sociologickém výzkumu)“, autor Libor Prudký zveřejněné na webu projektu VĚŽ. Kromě toho byly přehledy výsledků za jednotlivé školy poskytnuty těmto školám. Ostatní zájemci je najdou rovněž na webových stránkách projektu VĚŽ.

Nejde samozřejmě o jediný možný postup výzkumu dané problematiky. Tento postup ale je rozumné opakovat tam, kde už byl uskutečněn. Lze tak získat obsažnější a časově méně vázané poznatky – se širokým využitím ve

výuce a výchově na středních školách. Právě tato možnost je důvodem, proč jsme zpracovali tuto metodickou příručku.

Příručka se pokouší dát uživatelům návod na základní postup práce s empirickým sociologickým výzkumem založeným na sběru kvantitativně zpracovatelných dat. Nemůže jít ovšem o náhražku mnoha publikací a textů, které jsou této problematice věnovány.¹ Představa, že seznámení s touto příručkou může být zdrojem dostatečné kvalifikace pro realizaci, zpracování a vyhodnocení výsledků empirického sociologického výzkumu na dané téma na nějaké střední škole, je lichá. Bez konzultace a spolupráce s odborníky to není možné v celku zvládnout. Je však možné připravit a uskutečnit sběr dat v rámci takového výzkumu. A právě na přípravu a realizaci sběru dat se tato příručka soustřeďuje.

2. Jak postupovat

Kvantitativní empirický sociologický výzkum je založen na získání potřebných informací od dostatečného množství respondentů, aby na tento počet mohly být aplikovány postupy charakteristické pro zpracovávání hromadných dat. Obvykle je to spojeno i s tím, aby soubor dotazovaných byl dostatečně reprezentativní za celý soubor osob, kterých se daná problematika v daném prostředí a prostoru týká. (Jde o míru reprezentativity vůči „základnímu souboru“ těch, kterých se zkoumaná problematika týká.)

Pro bližší porozumění uvedeme příklad:

Dotazování na budoucí uplatnění po ukončení studia je užitečné obvykle až ke konci studia. Zvolme pro to jako základní soubor (tedy soubor všech, kterých se toto téma výběru další cesty po ukončení studia na dané škole

¹ V českém prostředí například:

Disman M. 1993 (a d.) *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum

Hendl J., 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál

Petrusek M. 1993. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. Praha: Karolinum

Pergler P. a kol. 1969. *Vybrané techniky sociologického výzkumu*. Praha: Svoboda

Giddens A. 1999. *Sociologie*. Praha: Argo (kapitoly 20. a 21.)

týká) poslední ročníky. Pro dané gymnázium to např. znamená, zaměřit se na 7. a 8. ročník osmiletého gymnázia a na 3. a 4. ročník čtyřletého gymnázia – pokud takové druhy studia na daném gymnázium jsou. Dejme tomu, že v těchto dvou posledních ročnících daného gymnázia je celkem 160 studentů (celkem osm tříd po 20 studentech). Když se podaří, aby ve výzkumu bylo zahrnuto z každé třídy např. po 15 studentech – a výběrový soubor bude kolem 120 respondentů – půjde s velkou pravděpodobností o údaje, které budou reprezentovat celé poslední ročníky daného gymnázia. I při situaci, když např. pro nezpracovatelnost, neúplnost či jinak poškozenou podobu budeme muset vyloučit ze zpracování třeba i deset vyplněných dotazníků (a víc by jich při dobré motivaci a spolupráci s respondenty být nemělo), jde stále o dostatečný počet pro možnost usuzování z výsledků na situaci v celém základním souboru. Na druhé straně, kdyby se nepodařilo celkem získat alespoň stovku (či téměř stovku) zpracovatelných dotazníků, znamenalo by to ohrožení pro korektnost využití nástrojů matematické statistiky pro hromadné zpracování dat, které jsou obvykle využívány.

Zvažování těchto dvou omezení je pro výběr vzorku a volbu techniky pro sběr dat, která je dále uváděna, zásadní.

Příprava takového sběru dat nemusí být dlouhá. Pokud se najde možnost, aby potenciální respondenti byli shromážděni na jedno místo, je to zvláště výhodné. Jde totiž o to, že dále uvedená technika pro sběr dat (dotazník) umožňuje, aby jej respondenti vyplnili na místě a rovnou odevzdali tomu, kdo sběr dat organizuje. Organizátor sběru dat by měl být při sběru dat vždy přítomen, měl by respondentům vysvětlit, o co jde, k čemu je tam on (aby podal vysvětlení tam, kde dojde ze strany respondentů k nepochopení znění otázky či způsobu odpovědi) a hlavně by jim měl sdělit cíl a smysl výzkumu. A také postup vyplňování: je nutné, aby dotazovaní vždy přečetli nejprve znění otázky a pak i všechny varianty možných odpovědí a způsob vyplňování. Teprve po kompletním seznámení s danou otázkou je možné přistoupit k odpovědím. Jde vždy o výzkum anonymní a pokud to je jen trochu možné, je velmi užitečné dohodnout se s respondenty, že budou mít přístup k výsledkům. Pro získání důvěry je velmi užitečné, aby tím, kdo povede výzkum, byl někdo mimo školu a měl při tom

zkušenost s realizací sběru dat pro kvantitativní sociologické výzkumy. Nejpodstatnější věta, která musí před samotným sběrem dat zaznít: *„Bez vašich pravdivých a korektních odpovědí není možné získat věrohodné poznatky o předmětu výzkumu. Jde o výjimečnou šanci, abyste otevřeně vyjádřili své postoje a přání. Pracujte prosím odpovědně a samostatně. Děkujeme za spolupráci!“*

Sběr dat dále uváděného dotazníku nepřekračoval v uskutečněném výzkumu hodinu. Jedna vyučovací hodina obvykle stačí. Když se nepodaří shromáždit všechny potenciální respondenty najednou na jedno místo, mělo by jít maximálně o dvě setkání, která by rychle navazovala tak, aby se respondenti nemohli mezi jednotlivými sběry výrazněji ovlivňovat.

Dobu sběru dat určuje ten, kdo odevzdává dotazník poslední. Nepřichází v úvahu, aby si respondenti odnesli nedopracovaný dotazník domů a předali ho nějak třeba až další den. Jde o rozdávaný a sbíraný dotazník. To znamená, že ke zpracování přicházejí v úvahu jen ty dotazníky, které byly vyplněny a odevzdány během času k tomu určenému a v místě pro sběr určeném.

Organizátor sběru prohlédne všechny dotazníky, než je převezme, a případně požádá respondenty o doplnění tam, kde zjistí, že nejsou vyplněné odpovědi. Pokud respondenti odpoví, že na tyto otázky nechtějí odpovědět, nechá organizátor dané dotazníky tak, jak mu byly předány k prohlédnutí. Pokud jde o chybu, vrátí se respondenti k doplnění nezodpovězených otázek. Kontrolu je třeba provádět rychle, opticky, bez dalších otázek a diskuse. Jde o to, aby nevznikla situace nedůvěry. Něco jiného je situace, kdy respondenti požádají pro vlastní potřebu o další nevyplněný dotazník. To svědčí obvykle o zájmu a je potřeba to podporovat. Pak může vzniknout následná diskuse či domluva o dalším setkání, apod.

Shromážděné, přezkontrolované a přijaté dotazníky organizátor předá ke kódování. Kódování, jakož i zpracování dat za pomoci některého z programů pro hromadné zpracování dat (např. u nás nejčastěji používaného balíku programů SPSS) je nutné ponechat odborníkům. Nemusí jít o příliš nákladnou akci. Na druhé straně např. licence pro SPSS se pohybuje v řádu desítek až stovek tisíc korun.

Stejně tak je rozumné, aby základní podobu zpracování a interpretace uskutečnili profesionálové. Nejlépe ve spolupráci s lidmi z dané školy.

3. Dotazník

Počítejme s tím, že pro sběr dat využijeme následující dotazník (Příloha 1), který byl použit ve výzkumu v rámci projektu „Věda pro život, život pro vědu“ (VĚŽ). Jde, jak už bylo řečeno, o rozdávaný a po vyplnění hned sbíraný dotazník. Jde o dotazník anonymní. Jde o dotazník, který musí začít oslovením a pokud možno i toto oslovení by mělo být osobní. (Např. spojeno se jménem toho, kdo dotazník a výzkum uskutečňuje.)

Podoba dotazníku je samozřejmě orientační. A je vázaná na předmět, kterým bylo poznávání směrů, struktury a vlivů na výběr dalšího uplatnění studentů posledních ročníků středních škol po ukončení studia na těchto školách. Pokud bude předmět výzkumu jiný, nelze tento dotazník uplatnit!

Stejně tak je třeba respektovat konkrétní podmínky – např. druh školy, podoby předmětů a výuky, apod. – při tvorbě konečné podoby dotazníku. A také některá pravidla, jako je např. to, že respondent by měl být jasně orientován – zde je **znění otázek** **boldem** a *postup práce s otázkou kurzívou*.

Pro zpracování výsledků odpovědí na otázky (otázky po oblíbených a neoblíbených předmětech a na otázky po účasti v soutěžích a dalších studentských aktivitách a také na etnicitu, příjem a několik dalších) je v příloze tohoto textu uveden číselník, který byl v citovaném výzkumu použit. Ani ten nemusí být obecně platný – záleží na druhu školy a dalších skutečnostech.

Na dotazníky sociologických výzkumů se nevztahuje autorské právo. Je však slušné, aby o dalším využití věděli autoři původního výzkumu, v tomto případě Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i. Praha. Toto pracoviště je vhodné i pro odborné činnosti spojené se zpracováním a interpretací výsledků dalšího sběru dat a může zajistit i srovnání s jinými školami.

4. Co s empiricky zjištěnými údaji

O konkrétním postupu zpracování a interpretace dat získaných empirickým výzkumem byla řeč v předchozích částech. V této kapitole se budeme věnovat možnostem a vhodným postupům prezentace získaných poznatků.

Nejprve k archivaci dokumentace: Je rozumné zabezpečit archivaci všech vyplněných dotazníků i podkladů dalšího zpracování. (Např. výsledky užití číselníků ke zpracování otevřených otázek.) Případná další analýza je bez archivace nemožná. Zároveň je nutné trvale zabezpečit anonymitu vyplněných dotazníků.

Zpracované výsledky je vhodné prezentovat v několika podobách. Konkrétní forma je určena především cílovou skupinou pro prezentaci.

Když se povede ve škole vytvořit situaci, že studenti jsou ochotni vstoupit mezi zájemce o prezentace výsledků výzkumu, je to velmi užitečné. Vzniká tím výborná situace pro rozšíření participace studentů na výuce, pro učení se aktivní roli osob odpovědných za své názory a skutky a v tomto směru může jít o nenahraditelný výchovný nástroj. Jde současně o nástroj, který může dobře posloužit jako „vzdělávací“ postup pro ty učitele či další pracovníky školy, kteří se staví spíše odmítavě ke spolupráci se studenty a ke své výchovné funkci. I to je samozřejmě pro školu velmi důležité. Platí ale, že prezentací by měl být pověřen někdo mimo školu, protože jinak budou výsledky částí učitelů vykládány jako účelové či tendenční.

Je dobré zpracovávat jednoduché přehledy výsledků. Jak pro místní média, tak pro rodiče. Zvláště to platí za situace, kdy nejde o první výzkum a je možné srovnávat vývoj zkoumaných skutečností. Ostatně to je jeden z důležitých cílů výzkumů: dosáhnout toho, aby se empirické výzkumy opakovaly a mohlo docházet ke zpřesnění a hlubšímu objasnění získaných poznatků. Taková srovnání jsou důležitá jako podklady pro věcnou diskusi nad problémy výuky a výchovy v dané škole. Nejde však o hodnocení! Brát výsledky výzkumů jako základ například pro hodnocení výuky jednotlivých předmětů či dokonce učitelů, je zavádějící. Je nezbytné vždy pamatovat na

to, že jde jen a jen o reflexi studenty. A ta je chtě nechtě poznamenaná i jejich zájmy a viděním skutečností. Na druhé straně nelze výsledky – zvláště opakovaného výzkumu – pominout a nechat bez komentáře. Jde o další a v mnoha směrech nenahraditelný nástroj k hlubšímu poznání výsledků vlastní práce učitelů a celé školy. Kdyby se tento nástroj rozšířil i mezi učitele a také mezi rodiče, znamenalo by to možná zásadní vliv na rozvoj kvality výuky vůbec.

Příloha 1 – Dotazník

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola	datum	Č.
-------	-------	----

Vážení přátelé,

obracíme se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku. Cílem je získat poznatky, které by pomohly Vám a Vaším spolužákům ve studiu a v rozhodování o Vaší a jejich budoucnosti. Dotazník je anonymní. Přečtěte si, prosím, nejprve pečlivě otázku a možnosti odpovědí a pak z nich, podle svého uvážení, vyberte. Dodržujte při tom, prosím, instrukce. (Ty jsou psány *kurzivou*.) Když Vám nebude něco jasné, zeptejte se toho, kdo Vám dotazník předložil.

Situace je prostá: jen s Vašimi otevřenými a upřímnými odpověďmi má tento dotazník smysl. Výsledky budou pro Vás k dispozici.

Děkujeme za spolupráci!

Libor Prudký

za výzkumný tým Centra pro studium vysokého školství v Praze

1. Nejprve se Vás zeptám, zda už víte, co chcete po ukončení této školy dělat dál

*Zakroužkujte **jednu** z možných odpovědí.*

1. Chci jít studovat na vysokou školu
2. Chci jít studovat na vyšší odbornou školu
3. Chci jít do zaměstnání a po nějaké době studovat vysokou školu
4. Chci jít do zaměstnání a nestudovat dál
5. Chci si po škole odpočinout a vyrazit na cesty
6. Chci jít pracovat do naší rodinné firmy
7. Ještě nevím
8. Jiná situace, jaká:.....

2. Pokud chcete studovat po ukončení této školy dál, na jaký obor studia byste chtěl/a jít?

*Vyber/te z předepsaných odpovědí **tolik, kolik se na Vás hodí.***

1. Na obor technického zaměření (stavební, strojní, elektro, doprava, apod.)
2. Na obor přírodovědného zaměření (chemie, fyzika, matematika, IT, biologie, botanika, zeměpis, potravinářství, apod.)
3. Na obor ekonomického zaměření (ekonomie, management, finance, obchod, apod.)
4. Na obor humanitního zaměření (filozofie, dějepis, sociologie, psychologie, apod.)
5. Na obor zaměřený na výuku jazyků (angličtina, franština, němčina, čínština, apod.)
6. Na obor zaměřený na přípravu učitelů (výuka na základní či střední škole, práce v mateřské škole, apod.)
7. Na obor zaměřený na medicínu, či zdravotnictví
8. Na umělecký obor (hudba, divadlo, film, výtvarné umění, apod.)
9. Na obor připravující pro práci v médiích

10. Na obor sportovní či tělovýchovný
11. Na jiný obor, jaký:
12. Ještě nevím, na jaký obor bych chtěl/a jít studovat
13. Nevím dosud, co chci po ukončení této školy dělat
14. Nechci jít po ukončení této školy dál studovat

3. Pokud víte, co chcete po ukončení této školy dělat, můžete si vzpomenout, od kdy to víte? Kdy asi jste se rozhodl/a?

Vyberte jednu z předepsaných odpovědí.

1. Víím to už od malička
2. Víím to od základní školy (u studentů osmiletého gymnázia včetně 1. až 4. ročníku studia na gymnáziu)
3. Víím to už od prvního či druhého ročníku studia (u čtyřletého gymnázia, či u studia na střední odborné, či na střední integrované škole)
4. Víím to asi od 5. až 8. ročníku studia (u osmiletého gymnázia)
5. Víím to asi od třetího či čtvrtého ročníku studia (u čtyřletého gymnázia či u studia na střední odborné, či na střední integrované škole)
6. Rozhodl/a jsme se v posledním pololetí
7. Nevzpomínám si, kdy jsme se takto rozhodl/a
8. Jiná situace, jaká:.....
9. Nevím dosud, co chci po ukončení této školy dělat

4. A vzpomenete si na to, co mělo na Vaše rozhodnutí hlavně vliv?

Vyberte z předepsaných odpovědí tolik, kolik se na Vás hodí.

- 4.1 Protože mě baví předměty, které budu při dalším studiu nebo v praxi hlavně užívat
- 4.2 Protože se mi líbí, jak ty předměty, které budu při dalším studiu či v praxi hlavně používat, mě učí či učil/a učitel/ka (učitelé) na této škole
- 4.3 Protože toto zaměření budoucího působení odpovídá tomu, co po mně chtějí mí rodiče
- 4.4 Protože to chce dělat můj kamarád/kamarádka, nebo protože to někdo

z mých kamarádů už dělá

4.5 Protože jsem zažil/a (na exkurzi, na brigádě, apod.) jak to v tom, co chci po ukončení školy dělat, chodí

4.6 Protože jsem viděl/a film, televizní pořad, nebo četl/a o tom, co chci po ukončení školy dělat

4.7 Protože to bude dělat (nebo už dělá) moje partnerka/můj partner

4.8 Protože to, co chci po škole dělat, je mimo bydliště mých rodičů

4.9 Protože mi to doporučil/a můj třídní, nebo jiný/á učitel/učitelka

4.10 Protože to, co chci po škole dělat, dělal či dělá někdo z mé rodiny

4.11 Jiné důvody, jaké:

.....

4.12 Nevím, které důvody měly na mé rozhodování vliv

4.13 Dosud nevím, co chci po ukončení této školy dělat

5. Kdybyste se mohli/a vrátit o několik let zpátky, šel/šla byste studovat zase na tuto školu?

*Vyberte **jednu** z předepsaných odpovědí.*

1. Určitě bych šel/šla studovat zase na tuto školu
2. Spíše bych šel/šla studovat zase na tuto školu
3. Spíše bych šel/šla studovat na jinou školu
4. Určitě bych šel/šla studovat na jinou školu
5. Nešel/nešla bych studovat na žádnou školu
6. Jiná situace: jaká

JEN PRO TY, KTERÍ CHTĚJÍ JÍT STUDOVAT NA VYSOKOU NEBO NA VYŠŠÍ ODBORNOU ŠKOLU

6. Můžete prosím uvést, co Vás motivuje ke studiu na vysoké či vyšší odborné škole?

*Vyberte **jednu** odpověď v každém řádku. Využijte při tom stupnici, kde 1 = rozhodně ano; 2 = pouze částečně; 3 = spíše ne; 4 = rozhodně ne*

6.1	Rozvíjet svoji vzdělanost, znalosti a schopnosti	1	2	3	4
6.2	Získat dobré postavení ve společnosti	1	2	3	4
6.3	Získat vysokoškolský titul	1	2	3	4
6.4	Pokračovat v rodinné tradici	1	2	3	4
6.5	Získat možnost dobře placeného zaměstnání	1	2	3	4
6.6	Prohloubit zájem o konkrétní obor	1	2	3	4
6.7	Oddálit praxi, žít studentským životem	1	2	3	4
6.8	Rozvíjet svoji osobnost	1	2	3	4
6.9	Něco jiného, co:				

NÁSLEDUJÍCÍ OTÁZKA JE ZASE PRO TY, KTEŘÍ NA VYSOKOU ŠKOLU ČI NA VYŠŠÍ ODBORNOU ŠKOLU STUDOVAT NECHTĚJÍ

7. Můžete prosím uvést, co Vás vede k tomu, že nechcete jít po ukončení této školy studovat na vysokou či vyšší odbornou školu?

*Vyberte **jednu** odpověď v **každém** řádku. Využijte při tom stupnici, kde*

1 = rozhodně ano; 2 = pouze částečně; 3 = spíše ne; 4 = rozhodně ne.

7.1	Už nechci dál chodit do školy	1	2	3	4
7.2	Myslím, že bych to nezvládl/a	1	2	3	4
7.3	Nevím co bych měl/a studovat	1	2	3	4
7.4	Mám už domluvenou práci	1	2	3	4
7.5	Nevím, proč bych měl/a studovat dál	1	2	3	4
7.6	Musím se starat o hospodářství, firmu, apod.	1	2	3	4
7.7	Nemáme na další moje studium peníze	1	2	3	4
7.8	Musím se starat o rodiče, domácnost, sourozence, apod.	1	2	3	4
7.9	Už chci vydělávat	1	2	3	4
7.10	Už nechci být závislý/á na rodičích	1	2	3	4
7.11	Další důvody, jaké:				

DALŠÍ OTÁZKY JSOU ZASE PRO VŠECHNY

8. Máte či jste měl/a v průběhu dosavadního studia problémy?

Vyberte **jednu** odpověď **v každém řádku**. Využijte při tom stupnici, kde 1 = často; 2 = jen občas; 3 = neměl/a, ani nemám.

8.1	Se zvládnutím učiva	1	2	3
8.2	S řešením nedostatku financí	1	2	3
8.3	S řešením osobních potíží	1	2	3
8.4	Se svým zdravotním stavem	1	2	3
8.5	Se složitým dojížděním do školy	1	2	3
8.6	S vycházením se spolužáky	1	2	3
8.7	S porozuměním ze strany učitelů	1	2	3
8.8	S některými předměty	1	2	3
8.9	S chováním	1	2	3
8.10	S tím, abych dostal/a při studiu co nejlepší známky	1	2	3
8.11	Jiné, jaké:			

9. Můžete prosím uvést, které předměty jste si při studiu na této škole nejvíce oblíbil/a?

Vypište prosím jejich názvy:

10. A které předměty při studiu na této škole jsou pro Vás naopak oblíbené nejméně?

Vypište prosím jejich názvy:

11. Můžete prosím uvést, jaký byl průměr Vašich známek vloni na vysvědčení?

*Vyberte **jednu** z předepsaných možností:*

1. Průměr do 1,5
2. Průměr mezi 1,5 až 2
3. Průměr mezi 2 až 2,5
4. Průměr nad 2,5

12. Získal/a jste během studia na této škole nějakou pracovní zkušenost související se studiem?

*Vyberte **jednu** odpověď v každém řádku.*

		1.Ano, delší než měsíc	2.Ano, kratší než měsíc	3.Ne
12.1	Praxe organizovaná školou			
12.2	Praxe organizovaná někým jiným			
12.3	Brigáda			
12.4	Pracovní úvazek			
12.5	Stáž			
12.6	Jiná forma, jaká:			

13. Navštěvoval/a jste v loňském školním roce některé z následujících mimoškolních aktivit?

*Vyberte **všechny** odpovědi, které se na Vás hodí.*

- 13.1 Jazykový kurz
- 13.2 Jiný vzdělávací kurz (např. počítače, kroužky z předmětů ve škole apod.)
- 13.3 Sportovní oddíl
- 13.4 Umělecký zájmový kurz či kroužek (keramika, zpěv, modelování, a pod.)

13.5 Doučování

13.5 Jiné (např. skaut, požárníci, myslivost, ochrana přírody, vlastivědná činnost, a pod.)

13.6 Žádnou takovou aktivitu nenavštěvuji

14. Účastnil/a jste se nějaké odborné soutěže během studia na této škole? Jestliže ano, vypište prosím jaké (např. matematická olympiáda, chemická olympiáda, apod.)

15. Je něco, co by se podle Vás mělo na studiu na této škole zlepšit, v čem byste chtěl/a, aby bylo studium přitažlivější?

Vyberte jednu odpověď v každém řádku. Využijte při tom stupnici, kde 1 = ano; 2 = možná; 3 = spíše ne; 4 = ne; 5 = nevím.

15.1	Větší účast odborníků z praxe	1	2	3	4	5
15.2	Větší účast odborníků z výzkumu a vysokých škol	1	2	3	4	5
15.3	Lepší knihovna	1	2	3	4	5
15.4	Větší využití internetu ve výuce	1	2	3	4	5
15.5	Větší podíl praktické výchovy	1	2	3	4	5
15.6	Lepší spolupráce s místními firmami a organizacemi	1	2	3	4	5
15.7	Víc exkurzí	1	2	3	4	5
15.8	Větší spolupráce se zahraničím	1	2	3	4	5
15.9	Lepší výuka jazyků	1	2	3	4	5
15.10	Lepší vztahy mezi studenty a učiteli	1	2	3	4	5
15.11	Lepší vztahy mezi spolužáky	1	2	3	4	5
15.12	Lepší dílny	1	2	3	4	5
15.13	Něco jiného, co:					

16. Čemu Vás podle Vás naučilo dosavadní studium na této škole?

*Vyberte **jednu** odpověď v každém řádku.*

Platí: 1 = rozhodně ano; 2 = spíše ano; 3 = spíše ne; 4 = rozhodně ne.

16.1	Být iniciativní, aktivní	1	2	3	4
16.2	Nedávat o sobě moc vědět	1	2	3	4
16.3	Dodržovat kázeň	1	2	3	4
16.4	Samostatně myslet	1	2	3	4
16.5	Umět si vyhledat potřebné informace	1	2	3	4
16.6	Vycházet s lidmi	1	2	3	4
16.7	Podřídít se autoritám	1	2	3	4
16.8	Jednat fér (správně)	1	2	3	4
16.9	Zalíbit se učiteli	1	2	3	4
16.10	Základům znalostí nutných pro život	1	2	3	4

17. Ve svém dětství jste musel/a

*Vyberte **jednu** z možností.*

1. Stále pomáhat při práci v domácnosti či v hospodářství
2. Občas pomáhat při domácích pracích
3. Pomáhal/a jsem při domácích pracích jen když se mi chtělo
4. Nepomáhal/a jsem při domácích pracích téměř vůbec

18. Jak často Vám v předškolním věku četli či vyprávěli pohádky, básničky, říkadla a pod.?

*Zakroužkujte **jednu** z možností.*

1. Velmi často
2. Často
3. Občas
4. Zřídka
5. Nikdy
6. Nevím

19. Zkuste si prosím vzpomenout, jak často se stávaly skutečnosti, které jsou v následující tabulce, když vám bylo mezi 11 až 15 roky věku?

Vyberte jednu odpověď v každém řádku. Platí: 1 = velmi často; 2 = často; 3 = občas; 4 = zřídka; 5 = nikdy.

19.	Díval/a jsem se na televizi.	1	2	3	4	5
19.	Rodiče mi zakazovali dívat se na určité typy	1	2	3	4	5
19.	Seděl/a jsem u počítače a hrál/a hry a jen tak	1	2	3	4	5
19. 4	Seděl/a jsem u počítače a vyhledával/a informace, poznatky a kontakty	1	2	3	4	5
19.	Sledoval/a jsem filmy	1	2	3	4	5
19.	Poslouchal/a jsem hudbu z „veže“, walkmanu,	1	2	3	4	5
19.	Četl/a jsem knihy	1	2	3	4	5
19.	Rodiče si se mnou povídali o knihách, které jsem	1	2	3	4	5

20. Proč jsou, podle Vašeho názoru, u nás lidé, kteří žijí v nouzi? Který z následujících důvodů takové situace považujete za nejdůležitější?

Vyberte jednu z předepsaných odpovědí.

1. Protože mají smůlu
2. Z lenosti a nedostatku pevné vůle
3. Protože je v naší společnosti bezpráví
4. Nevyhnutelně to patří k pokroku
5. Žádný z těchto důvodů
6. Nevím

Teď Vás poprosíme o odpovědi na otázky, které se týkají důležitých okolností v životě každého člověka.

21. Nejprve Vám předložíme několik skutečností. Prosím, posuďte každou z nich, jak je ve Vašem životě důležitá?

Zakroužkujte v každém řádku jedno číslo podle míry důležitosti ve Vašem životě. Platí, že

1 = velmi důležitá; 2 = dost důležitá; 3 = ne příliš důležitá; 4 = vůbec nedůležitá.

21.1	Práce	1	2	3	4
21.2	Rodina	1	2	3	4
21.3	Přátelé a známí	1	2	3	4
21.4	Volný čas	1	2	3	4
21.5	Politika	1	2	3	4
21.6	Náboženství	1	2	3	4

22. Co je pro Vás osobně v životě důležité?

Vyberte v každém řádku jednu z variant odpovědi podle toho, co pro Vás platí. Při tom

1 = velmi důležité; 2 = dost důležité; 3 = ne příliš důležité; 4 = vůbec nedůležité.

22.1	Být užitečný/á pro druhé	1	2	3	4
22.2	Být atraktivní, přitažlivý/á	1	2	3	4
22.3	Mít co nejlepší vzdělání	1	2	3	4
22.4	Mít hodně peněz	1	2	3	4
22.5	Být oblíben/á ve společnosti	1	2	3	4
22.6	Mít vysoké postavení v práci	1	2	3	4
22.7	Žít podle svého	1	2	3	4
22.8	Být dobrý odborník/odbornice	1	2	3	4
22.9	Být skromný/á a šetrný/á	1	2	3	4

22.10	Být dobrý rodič	1	2	3	4
22.11	Něco jiného, co:				

23. Lidé uvažují o životě rozdílně. Uveďte prosím ke každé z následujících výpovědí, zda s ní...

1 = naprosto souhlasíte; 2 = spíše souhlasíte; 3 = částečně nesouhlasíte, částečně souhlasíte; 4 = spíše nesouhlasíte; 5 = naprosto nesouhlasíte.

23.1	Člověk může sotva co změnit na průběhu vlastního života	1	2	3	4	5
23.2	Život má pro mě smysl, protože existuje Bůh	1	2	3	4	5
23.3	V mých očích neslouží život žádnému zvláštnímu účelu	1	2	3	4	5
23.4	Život má jen ten smysl, který mu sami dáme	1	2	3	4	5
23.5	Životu dává smysl především rozum	1	2	3	4	5
23.6	Bez lásky nemá život smysl	1	2	3	4	5

24. Uveďte prosím u každého z následujících výroků, zda dané jednání je vždy ospravedlnitelné, nebo není nikdy ospravedlnitelné, nebo něco mezi tím.

Platí, že 1 = takové chování není přijatelné nikdy; a naopak 10 = takové chování je přijatelné vždycky. Ostatní možnosti jsou mezi nimi.

Zakroužkujte jednu odpověď v každém řádku.

24.1	Šidit na daních, když je příležitost	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.2	Denně užívat alkohol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.3	Užívat lehké drogy, např. marihuanu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.4	Lhát ve vlastním zájmu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

24.5	Jako ženatý/vdaná (či jako nesezdání partneři) mít „vedlejší“ milostný poměr	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.6	Přijmout od někoho úplatek za výkon svých povinností	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.7	Domácí násilí	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.8	Potrat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.9	Ukončit život nevyléčitelně nemocného (euthanasie)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.10	Používat nelegální software	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.11	Národnostní či etnická nesnášenlivost	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.12	Řídit auto pod vlivem alkoholu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.13	Netřídít domovní odpad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.14	Požadovat státní podporu a nemít k ní oprávnění	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.15	Vítězit nad jinými lidmi za každou cenu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

25. Můžete se obrátit na některého z rodičů (či oba) se svými osobními starostmi, či intimními problémy a otázkami?

*Vyberte **jednu** z předepsaných odpovědí.*

1. ano a vím, že mě vyslechnou a poradí mi
2. ano, ale jejich rady musím „filtrovat“
3. jen výjimečně a otázky nemohu formulovat přímo
4. skoro vůbec to nepřichází v úvahu
5. rozhodně ne

26. Považujete se za věřícího člověka?

Vyberte jednu z předepsaných odpovědí.

1. Ano, jsem praktikující věřící (věřím v Boha, navštěvuji bohoslužby)
2. Věřím v Boha, do kostela chodím zřídka nebo vůbec
3. Moje víra není věcí církve, jsem však věřící člověk
4. Nejsem věřící
5. Řekl(a) bych, že jsem ateista – tedy člověk odmítající náboženství

27. Bydlíte většinu svého dosavadního života

Vyberte jednu z možností.

1. v obci do 2 tisíc obyvatel
2. v obci mezi 2 až 5 tisíci obyvatel
3. v obci mezi 5 až 20 tisíci obyvatel
4. v obci mezi 20 až 50 tisíci obyvatel
5. v obci mezi 50 až 100 tisíci obyvatel
6. v obci nad 100 tisíc obyvatel
7. v Praze
8. jiná situace, jaká:

28. Během svého dosavadního života jste pobýval/a v rodině, kterou tvořili

Vyberte jednu z možností.

1. po celou dobu oba vlastní rodiče
2. po většinu této doby oba vlastní rodiče
3. po většinu doby či stále oba rodiče, z nich byl ale jen jeden vlastní
4. převážně jen jeden z rodičů
5. převážně či po celou dobu bez rodičů
6. jiná situace, jaká:

29. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání Vašeho otce?

Vyberte jednu z možností.

1. základní
2. základní s vyučením
3. střední odborné bez maturity
4. střední s maturitou
5. vysokoškolské či vyšší
6. nevím
7. jiná situace, jaká:

30. A jaké je nejvyšší vzdělání Vaší matky?

Vyberte jednu z možností.

1. základní
2. základní s vyučením
3. střední odborné bez maturity
4. střední s maturitou
5. vysokoškolské či vyšší
6. nevím
7. jiná situace, jaká:

31. Co dělá v současné době Váš otec (vlastní či nevlastní)?

Vyberte odpověď u otce, která odpovídá současné situaci.

1. Pracuje na plný úvazek
2. Pracuje na částečný úvazek
3. Momentálně bez zaměstnání
4. Má víc než jedno zaměstnání
5. Nepracuje (důchod, apod.)
6. Nevím

32. Co dělá v současné době Vaše matka (vlastní či nevlastní)?

Vyberte odpověď u otce, která odpovídá současné situaci.

1. Pracuje na plný úvazek
2. Pracuje na částečný úvazek
3. Momentálně bez zaměstnání
4. Má víc než jedno zaměstnání
5. Je v domácnosti
6. Nepracuje (mateřská dovolená, důchod, apod.)
7. Nevím

33. Poprosíme Vás o odpověď na otázku týkající se vybavení domácnosti v níž žijete.

*I tady vyberte **jednu** odpověď v každém řádku podle toho, jak je vybavena domácnost, v níž žijete.*

	V naší domácnosti toto:	1. máme	2. nemůžeme si to dovolit	3. nemáme z jiného důvodu
33.1	Pokoj pro každého člena domácnosti			
33.2	Počítač připojený na internet			
33.3	Byt v osobním vlastnictví, nebo rodinný dům			
33.4	Knihovna nejméně s 500 svazky			

34. Můžete prosím odhadnout, jaký byl v posledním měsíci celkový čistý příjem peněz v domácnosti, v níž žijete?

Odhadněte částku pokud možno co nejpřesněji.

35. Narodil/a jste se v roce:.....

36. Jste

1. žena
2. muž

37. Jaké národnosti jste?

Vypište prosím svou národnost.

38. Z jakého ročníku jste?

Zakroužkujte číslo ročníku, do kterého chodíte:

3. ročník
4. ročník
5. ročník
6. ročník
7. ročník
8. ročník

39. Jste ze

Vyberte druh školy, který odpovídá Vaší situaci.

1. čtyřletého gymnázia
2. osmiletého gymnázia
3. střední odborné školy
4. integrované střední školy, oboru bez maturity
5. integrované střední školy, oboru s maturitou

6. vyšší odborné školy

7. z jiného druhu školy, a to:

40. Chcete na závěr něco dodat? Něco, co byste chtěl/a dodat k Vašemu studiu a v dotazníku jste to nenašel/nenašla? Pak máte tady možnost o tom napsat.

Děkujeme za spolupráci!

Příloha 2

Číselníky využité v realizovaném výzkumu Centrem pro studium vysokých škol v.v.i., Praha na vybraných školách Ústeckého a Karlovarského kraje.

Jde o číselníky, které byly využity pro zpracování poznatků z otevřených otázek.

Zaznamenává se vše, včetně hlavičky dotazníku.

Z ní se ukládá číslo školy a druhý záznam - číslo dotazníku v rámci školy.

Datum se nezaznamenává.

Školy:

1 = Cheb gymnázium; 2 = Děčín, VOŠ a SOŠ, Sokolov ISŠT; 3 = Děčín gymnázium; 4 = Chomutov SŠTGA;

5 = Sokolov, ISŠTE

Druhé kolo:

6 = Cheb gymnázium, 7 = Děčín, VOŠ a SOŠ.; 8 = Děčín gymnázium; 9 = Chomutov SŠTGA; 0 = Sokolov

10 = Sokolov gymnázium

Pak následuje číslování znaků podle dotazníku a v něm čísla kódů podle předepsaných variant otázek.

Další specifikace kódů u otevřených otázek a doplnění kódů tam, kde předpis variant nepostačoval:

Předměty - otázky 9, 10 (rozdělení znaků plus rozdělení kódů)

1. Záznam: varianta 9, varianta 10:

1 = 1 předmět

2 = 2 předměty

3 = 3 a více

4 = žádný předmět neuveden, neuveden

2. Záznam: 9a, 10 a: struktura předmětů – skupiny

1 = předměty humanitní (čeština, literatura, dějepis, občanská nauka, ZSV, výtvarná výchova, hudební výchova, mediální výchova, literární a dějepisný seminář, filozofie, ekonomika, právo, mediální komunikace, média, umělecká výchova, tělocvik

2 = předměty přírodovědné (matematika, přírodopis, biologie, chemie, fyzika, deskriptivní geometrie, zeměpis, seminář z matematiky, základy přírodních věd, architektura, odborné kreslení, výpočetní technika, informatika,

3 = jazyky (angličtina, němčina, semináře z němčiny, semináře z angličtiny,

4 = odborné předměty daných škol technické

5 = odborné předměty daných škol provozní (logistika, účetnictví,

6 = praxe

7 = tělocvik, přestávky, odpočinkové záležitosti

8 = kombinace 1 + 2

9 = kombinace 1 + 3

10 = kombinace 1 + 4/ 1 + 5/ 1 + 6/ 1+7

11 = kombinace 2 + 3

12 = kombinace 2 + 4/ 2 + 5/ 2 + 6/ 2+7

13 = jiná kombinace

14 = nevedeno, žádný

Otázka č. 14:

1 = ne (neúčastnil se, nevedeno)

2 = ano, jednou

3 = ano, vícekrát

Otázka č. 29: (doplnění kódů)

6 = neví, zemřel, nezná

7 = jiná situace

Otázka č. 30: (doplnění kódů)

6 = neví, zemřel, nezná

7 = jiná situace

Otázka č. 31: (doplnění kódů)

6 = neví

Otázka č. 32: (doplnění kódů)

7 = neví, nežije

Otázka č. 34: Příjem domácnosti (kódy)

1 = do 20 tisíc

2 = 20 – 40 tisíc

3 = 40 – 60 tisíc

4 = 60 – 80 tisíc

5 = 80 – 100 tisíc

6 = 100 tisíc a víc

7 = neuvedeno

Jaké národnosti jste?

37:

1 = česká

2 = jiná

3 = neuvedl/a

Odpovědi se ukládají pod číslem otázky 36 a

Případná odpověď na poslední otevřenou otázku (č. 40) se nezaznamenává.

